

Et 25 års-minne:

Fire års internering i Trondhjemsfjorden

Av Gustav Niebuhr.

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

Mannskapene syntes å ha moro og fornøielse om vinteren, — det var jo den første vinter de kom sig iland — enn om sommeren på de tildels kjedelige landeveisturer hvor de ikke hadde noen annen adspredelse enn å gå og se.

Men tiden til disse vinterfornøielser var dessverre alt for liten da da man måtte regne med veien både frem og tilbake og enhver skjønner vel at tiden blev kort, da bestandig 2 tropper skulde iland, både formiddag og ettermiddag. Dette falt dog bort etterat der fra våren 1916 kom tillatelse ombord til å gå med 50 mann på hele dagsturer.

KAPITEL VIII.

DAGSTURER

Inntil disse dagsturene begynte, hendte det ikke noe som stred imot de av generalen i Trondhjem givne instruksjoner resp. foranstaltninger med hensyn til rømninger, alt gikk presist etter programmet. Der

var ikke noe slinger i valsen. Men da vinteren 1915—16 sang på siste verset, hørte man her og der røster ombord, at nu kunde det snart være på tide, at også menige fikk enkeltvis permisjon til byen. Heri tok de dog feil og måtte nøie sig med de foreløbige resultater angående permisjon, som kommandoen hadde oppnådd og det siste var som nevnt dagsturer med inntil 50 mann og vel å merke uten eskorte.

Bare dette var jo en ganske stor lettelse da der hittil på de korte for- og ettermiddagsturer stadig medfulgte eskorte, for å påse at ingen gikk avsides. Men så hadde generalen og vaktchefen jo sikret sig på annen måte for eventuelle overraskelser, bl. a. at føreren for troppe på æresord måtte forplikte sig til å komme tilbake med det antall mannskap, som ved ilandstigningen var kontrollert av vakthavende officer efter den overleverte liste med førerens underskrift og æresorderklæring. Som tidligere nevnt var dette nesten et umulig

forlangende som egentlig ingen kunde gå med på. Men der var ingen vei utenom. Dessuten var det jo en avtale med den tyske regjering, at såfremt en rømte fra disse utflukter, blev hele besetningen nektet permisjon, inntil vedkommende rømling var kommet vel ombord igjen.

Tiltross for at vi var 9 dekksofficerer, — 5 for maskinpersonalet og 4 for dekket, blev det som regel undertegnede som gikk, for ingen av de øvrige hadde noen større lyst til å gå på tur med en hel tropp under så stort ansvar. Men så hadde jeg også selv stor lyst til turer, jo lenger desto bedre, og stolte helt og holdent på de mannskaper jeg gikk med, mens disse på sin side var blitt gjort bekjent med de plikter og betingelser som hvilte på føreren. Enhver innså jo også at det blev til deres egen skade, om de ikke holdt sig reglene etterrettelig.

Men langt fra alle hadde lyst å gå lange turer, hvorfor der til sist kun var en fast kolonne som ikke brød sig om hverken vær eller

vind. Var en tur fastsatt, blev den også gjort og det var riktig en fornøielse å gå med slike karer, for det manglet ikke med marsjsanger i de forskjelligste variasjoner. Glad var vi alle fordi vi kunde nyte Guds frie natur i full mon uten noen som helst tvang. Selvfølgelig kunde denne kolonne ikke gå hver dag på grunn av vakt ombord m. m. men med lengere mellomrum. Men var alle fri igjen, så fikk jeg nok forespørsel om jeg vilde gå tur og jeg sa heller aldri nei, for jeg forstod at de gjerne vilde ha litt mere luft under vingene. Nisteveske tok vi med og det var ikke batageller disse veskene inneholdt. Av og til fikk jeg også penger med fra kommandoen, for å betale smørbrød og drikkevarer der hvor vi fikk serveringen.

FØRSTE TUR MED SANG OG KLANG

På slike dagsturer forekom som tenkelig mange pussige episoder. Den verste turen med hensyn til å holde troppe bare så noenlunde samlet under marsjen var denne første turen fra Trondhjem — Fjellseter — Lian — Fossestuen — Trondhjem.

Jeg var lite kjent, men hadde som fører kart å gå efter. Turen hadde jeg valgt selv, men gruet mig i stillhet allerede før vi reiste fra Hommelvik. Dog forandret jeg ikke den planlagte rute, og vi kom også både frem og tilbake omenn under mange vidervedigheter.

Allerede ved ankomsten til Trondhjem hadde en del av de meniges damebekjentskaper fra den tid besøk ombord var tillatt, møtt op for å bli med på turen. Disse var nemlig pr. post underrettet om

utflukten på forhånd. Å nekte dem å bli med, kunde jeg ikke av den simple grunn, at jeg ikke hadde noen kommando over alt som het «civil». Op til Fjellseter gikk det mot forventning, for der fantes det «øl». I løpet av den korte tid vi var der, blev der solgt meget av denne vare, som man her kalte «tyskernes nasjonaldrikk», og som det i virkeligheten også er. Rett skal være rett. Efter en times opphold og mønstring av troppe marsjerte vi videre over myrene til Lian. Antallet av medfølgende damer var imidlertid øket og jeg gruet mig for hele resten av dagen. Min mistanke om at det vilde bli bråk med å holde troppe samlet på stiene, blev bekreftet ganske snart, for vi var ikke kommet halvveis til Lian før det var en eneste lang kolonne som syntes å gå i gåsegang og rett som det var, måtte jeg stoppe op for ved hjelp av fløiten å hente noen ut av skogen. Men nok om det. Enhver kan vel tenke sig at da de første var nådd frem til Lian, befant de siste sig fremdeles ikke langt fra Fjellsetermyrene. Men disse efternølere fikk svi for det, for mange minutters hvile fikk de ikke på Lian, da tiden måtte overholdes. På Lian servertes ikke øl den gang og stedet var derfor også for de flestes vedkommende av mindre interesse, og jeg presset på for snarest mulig å komme til Fossestuen.

Imidlertid var troppe inklusive damer øket igjen, da en hel del av de sistnevnte visstnok ikke hadde anledning til å møte sine «krigere» før på Lian. Jeg var nu helt på de rene med, hvorledes dette vilde komme til å utarte sig ved Fossestuen. På veien dit gikk det dog ganske bra med sang og klang da

Servering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekrysseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

var ikke noe slinger i valsen. Men da vinteren 1915—16 sang på siste verset, hørte man her og der røster ombord, at nu kunde det snart være på tide, at også menige fikk enkeltvis permisjon til byen. Heri tok de dog feil og måtte nøie sig med de foreløbige resultater angående permisjon, som kommandoen hadde opnådd og det siste var som nevnt dagsturer med inntil 50 mann og vel å merke uten eskorte.

Bare dette var jo en ganske stor lettelse da der hittil på de korte for- og eftermiddagsturer stadig nedfulgte eskorte, for å påse at ingen gikk avsides. Men så hadde generalen og vaktchefen jo sikret sig på annen måte for eventuelle overraskelser, bl. a. at føreren for troppen på æresord måtte forplikte sig å komme tilbake med det antall mannskap, som ved ilandstigningen var kontrollert av vakthavende officer efter den overleverliste med førerens underskrift og æresorderklæring. Som tidligere nevnt var dette nesten et umulig

forlangende som egentlig ingen kunde gå med på. Men der var ingen vei utenom. Dessuten var det jo en avtale med den tyske regjering, at såfremt en rømte fra disse utflukter, blev hele besetningen nektet permisjon, inntil vedkommende rømling var kommet vel ombord igjen.

Tiltross for at vi var 9 dekkofficerer, — 5 for maskinpersonalet og 4 for dekket, blev det som regel undertegnede som gikk, for ingen av de øvrige hadde noen større lyst til å gå på tur med en hel tropp under så stort ansvar. Men så hadde jeg også selv stor lyst til turer, jo lenger desto bedre, og stolte helt og holdent på de mannskaper jeg gikk med, mens disse på sin side var blitt gjort bekjent med de plikter og betingelser som hvilte på føreren. Enhver innså jo også at det blev til deres egen skade, om de ikke holdt sig reglene etterrettelig.

Men langtfra alle hadde lyst å gå lange turer, hvorfor der til sist kun var en fast kolonne som ikke brød sig om hverken vær eller

vind. Var en tur fastsatt, blev den også gjort og det var riktig en fornøielse å gå med slike karer, for det manglet ikke med marsjsanger i de forskjelligste variasjoner. Glad var vi alle fordi vi kunde nyte Guds frie natur i full mon uten noen som helst tvang. Selvfølgelig kunde denne kolonne ikke gå hver dag på grunn av vakt ombord m. m. men med lengere mellomrum. Men var alle fri igjen, så fikk jeg nok forespørsel om jeg vilde gå tur og jeg sa heller aldri nei, for jeg forstod at de gjerne vilde ha litt mere luft under vingene. Nisteveske tok vi med og det var ikke bagateller disse veskene inneholdt. Av og til fikk jeg også penger med fra kommandoen, for å betale smørbrød og drikkevarer der hvor vi fikk serveringen.

FØRSTE TUR MED SANG OG KLANG

På slike dagsturer forekom som tenkelig mange pussige episoder. Den verste turen med hensyn til å holde troppen bare så noenlunde samlet under marsjen var denne første turen fra Trondhjem — Fjellseter — Lian — Fossestuen — Trondhjem.

Jeg var lite kjent, men hadde som fører kart å gå efter. Turen hadde jeg valgt selv, men gruet mig i stillhet allerede før vi reiste fra Hommelvik. Dog forandret jeg ikke den planlagte rute, og vi kom også både frem og tilbake omenn under mange viderverdigheter.

Allerede ved ankomsten til Trondhjem hadde en del av de meniges damebekjentskaper fra den tid besøk ombord var tillatt, møtt op for å bli med på turen. Disse var nemlig pr. post underrettet om

utflukten på forhånd. Å nekte damene å bli med, kunde jeg ikke av den simple grunn, at jeg ikke hadde noen kommando over alt som het «civil». Op til Fjellseter gikk det mot forventning, for der fantes det «øl». I løpet av den korte tid vi var der, blev der solgt meget av denne vare, som man her kalte «tyskernes nasjonaldrikk», og som det i virkeligheten også er. Rett skal være rett. Efter en times opphold og mønstring av troppen marsjerte vi videre over myrene til Lian. Antallet av medfølgende damer var imidlertid øket og jeg gruet mig for hele resten av dagen. Min mistanke om at det vilde bli bråk med å holde troppen samlet på stiene, blev bekreftet ganske snart, for vi var ikke kommet halvveis til Lian før det var en eneste lang kolonne som syntes å gå i gåsegang og rett som det var, måtte jeg stoppe op for ved hjelp av fløyten å hente noen ut av skogen. Men nok om det. Enhver kan vel tenke sig at da de første var nådd frem til Lian, befant de siste sig fremdeles ikke langt fra Fjellsetermyrene. Men disse efternølere fikk svi for det, for mange minutters hvile fikk de ikke på Lian, da tiden måtte overholdes. På Lian servertes ikke øl den gang og stedet var derfor også for de flestes vedkommende av mindre interesse, og jeg presset på for snarest mulig å komme til Fossestuen.

Imidlertid var troppen inklusive damer øket igjen, da en hel del av de sistnevnte visstnok ikke hadde anledning til å møte sine «krigere» før på Lian. Jeg var nu helt på de rene med, hvorledes dette vilde komme til å utarte sig ved Fossestuen. På veien dit gikk det dog ganske bra med sang og klang da

veiene var bredere og til min glede mer oversiktig. Marsjsanger blev sunget både av «hun og han» og det ljomet langveis når omkring 80 struper gav sig sangen ivold.

Men hattetu, ved Fossestuen blev det verre enn jeg hadde tenkt mig. For det første var resten av de manglende damer møtt frem her og dessuten hadde flere av disse sine venninner med. Men verst var det at det ikke lenge efter ankomsten til «Stuen» var der ganske få igjen inne. Og dette var ikke å undres over, da jeg allerede før hadde vært med endel mannskaper på «Fossestuen» så de kjente terrenget deromkring, og de som ikke hadde vært der før, blev kjent som rimelig var.

Her vil jeg nu være litt åpenhjertig og i all beskjedenhet nevne at jeg har, ca. en halv time efter ankomsten plutselig så min egen dame, som spurte mig om jeg vilde ta plass ved deres bord da hennes foreldre var med. Glad over dette plutselige syn, sa jeg «ja takk» og møtte her på en søndag for første gang mine svigerforeldre, som hadde tatt sig en tur pr. kariol til Fossestuen. Vi snakket og pratet og mens mine soldater moret sig rundt omkring, hver på sitt vis, fikk jeg mig en kjøretur pr. kariol op til Øvre Lerfoss, for der hadde jeg ikke vært før.

Straks efter tilbakekomsten fra Øvre Lerfoss gav jeg ordre til alle korporaler om å lete efter våre folk. Men dette var lettere sagt enn gjort. Tiltross for at jeg begynte en hel time før, var det bare såvidt vi efter mønstringen kom oss av gårde i siste liten. Det gikk som jeg tenkte med dem som hadde vondt for å gå og dem som var alt annet enn nakne.